

Katarzyna Ciućkowska-Leszczewicz

Spółka cicha jako typ spółki cywilnej? : rozważania na gruncie prawa Polski, Austrii, Niemiec i Francji

Studia Prawnoustrojowe nr 24, 107-115

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Katarzyna Ciućkowska-Leszczewicz

Katedra Prawa Cywilnego

Wydział Prawa i Administracji UWM

Spółka cicha jako typ spółki cywilnej? Rozważania na gruncie prawa Polski, Austrii, Niemiec i Francji

Wprowadzenie

Spółka cicha, uprzednio uregulowana w kodeksie handlowym¹, obecnie stanowi umowę nienazwaną zawieraną przez strony w oparciu o wyrażoną w art. 353¹ k.c.² zasadę swobody umów. Tradycyjnie rozumiana jest jako umowa, na podstawie której jeden ze wspólników (wspólnik cichy) zobowiązuje się do wniesienia wkładu o charakterze majątkowym do przedsiębiorstwa prowadzonego przez drugiego wspólnika, przy czym wspólnik cichy nie odpowiada wobec wierzycieli za zobowiązania przedsiębiorcy. Tak pojmowana umowa spółki cichej łączy w sobie funkcje charakterystyczne dla spółki cywilnej oraz umowy pożyczki.

Ten rodzaj umownego zobowiązania stron znany jest w prawie austriackim i niemieckim pod nazwą *Sille Gesellschaft*, a w prawie francuskim jako *société en participation occulte*. Charakterystycznym jest to, że powołane porządki prawne uznają, co do zasady³, spółkę cichą za jeden z typów spółki cywilnej konstruującej czysto wewnętrzny stosunek zobowiązaniowy pomiędzy wspólnikami, który nie odnosi skutków w stosunkach z osobami trzecimi. Zatem wspólnik w stosunkach zewnętrznych działa we własnym imieniu, sam też odpowiada za powstałe z tego tytułu zobowiązania.

W prawie polskim podział spółek cywilnych na te o charakterze zewnętrznym i wewnętrznym funkcjonuje wyłącznie w rozważaniach teoretycz-

¹ Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 27 czerwca 1934 r. – Kodeks handlowy (Dz.U. nr 57, poz. 502 z późn. zm.) – dalej: k.h.

² Ustawa z 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. nr 16, poz. 93 z późn. zm.) – dalej: k.c.

³ Spośród wymienionych francuska *société en participation* cechuje się nieco innym charakterem, o czym w dalszej części.

nych. Wobec treści przepisów art. 860 k.c. i następnych ustawodawca polski wykluczył możliwość zawierania nazwanych spółek cywilnych o charakterze wewnętrznym. W szczególności wyartykułowana w art. 864 k.c. zasada solidtarnej odpowiedzialności wspólników nie pozostawia wątpliwości co do charakteru prawnego tej umowy.

Niniejszy artykuł omawia problematykę spółki cichej w prawie polskim. Jego celem jest określenie charakteru prawnego spółki cichej, a także ukazanie wątpliwości oraz trudności w funkcjonowaniu tej umowy w obrocie gospodarczym. Chociaż, jak to zauważono powyżej, spółka cicha w prawie polskim nie stanowi obecnie umowy nazwanej, pojawia się pytanie, czy może ona stanowić typ spółki cywilnej. Istotne narzędzie poznawcze stanowi komparatystyka, dlatego też rozważania w tym zakresie oparto o doświadczenia innych państw europejskich, takich jak Niemcy, Austria i Francja⁴.

Zewnętrzny i wewnętrzny typ spółki cywilnej

W prawie rzymskim znany był stosunek umowny (*societas*), którego treść stanowiła zobowiązanie wspólnego dążenia do osiągnięcia obranego celu, w szczególności poprzez wniesienie wkładów. Spółka w prawie rzymskim miała postać czystego stosunku obligacyjnego pomiędzy poszczególnymi wspólnikami, nie posiadała ani osobowości prawnej, ani zdolności prawnej, ani w jakikolwiek inny sposób nie odnosiła skutku wobec osób trzecich⁵. W związku z tak skonstruowanym stosunkiem umownym odpowiedzialność wspólników za zobowiązania kształtowała się inaczej niż w znanej współcześnie spółce cywilnej. Wspólnicy, realizując zadania spółki, działali we własnym imieniu i na własny rachunek, a dopiero na podstawie łączącej ich umowy spółki byli zobowiązani do rozliczenia się z dokonanych transakcji. Zatem odpowiedzialność za zaciągnięte zobowiązania i ich wykonanie spoczywała, co do zasady, tylko na wspólniku, który był stroną umowy z osobą trzecią⁶.

⁴ Szerzej na temat metody prawa porównawczego zob. J. Szczerbowski, *Ekonomiczna analiza prawa a metodologia prawa porównawczego. Wybrane zagadnienia*, [w:] *Człowiek pomiędzy prawem a ekonomią w procesie integracji europejskiej*, UWM, Olsztyn – Bari 2008, s. 93–97.

⁵ Odmienny charakter w prawie rzymskim posiadała spółka publikańska (*societas publicanorum*), która stanowiła odrębny od wspólników podmiot prawa wyposażony w *corpus habere*. Szerzej na temat spółek publikańskich zob. U. Malmendier, *Societas publicanorum: Staatliche Wirtschaftsaktivitäten in den Händen privater Unternehmer*, Böhlau, Köln – Weimar – Wien 2002.

⁶ Por. D.17,2,74 (Paul. 62 *ad edictum*); D.17,2,67pr. (Paul. 32 *ad edictum*); D.17,2,28 (Paul. 60 *ad edictum*); zob. również Z. Służewska, *D.17,2,82 a zasada odpowiedzialności wobec osób trzecich wspólników konsensualnej rzymskiej societas*, [w:] A. Sokała, E. Gajda, *Honeste vivere... Księga pamiątkowa ku czci Profesora Władysława Bojarskiego*, Wydawnictwo Naukowe UMK, Toruń 2001. Zaznaczyć należy, że uzyskanie przez wspólników stosunku prawnego na wzór współczesnej reprezentacji było możliwe, jednak wymagało nawiązania przez nich, obok kontraktu spółki, jeszcze innego stosunku prawnego, na podstawie którego wspólnik działał nie tylko w imieniu własnym, ale też pozostałych wspólników.

Rzymska *societas* stanowi klasyczny przykład tzw. spółki wewnętrznej. Obok spółki wewnętrznej można wyróżnić spółkę zewnętrzną, posiadającą majątek i zdolność do występowania we wspólnym imieniu i na wspólny rachunek wspólników. Podział na spółki cywilne wewnętrzne i zewnętrzne jest powszechnie przyjmowany przez doktrynę w większości państw europejskich⁷. Natomiast w polskiej doktrynie istnieje w tym zakresie różnica poglądów, gdyż część badaczy kwestionuje dopuszczalność oraz zasadność podziału spółki cywilnej na jej typ zewnętrzny i wewnętrzny. Za wyróżnieniem takiego podziału opowiadają się m.in. Anna Jędrzejewska⁸, Andrzej Dyoniak⁹, poglądy przeciwko wyrażają Krzysztof Pietrzykowski¹⁰, Dariusz Pawłyszczę¹¹.

Wśród zwolenników podziału na spółki zewnętrzne i wewnętrzne dominuje pogląd, że przesłanką kwalifikacji spółki cywilnej jako wewnętrznej jest jej niewystępowanie w obrocie w charakterze odrębnego podmiotu prawa. Wchodząc jednak w szczegóły prezentowanych przez zwolenników spółki wewnętrznej koncepcji, można dostrzec pewne różnice poglądów. Anna Jędrzejewska uznaje, że nie ma tu znaczenia reżim majątkowy występujący między wspólnikami¹². W związku z tym można wyróżnić spółkę wewnętrzną *sensu stricto*, czyli pozbawioną zarówno struktury organizacyjnej pozwalającej na występowanie na zewnątrz, jak i wspólnego majątku, oraz spółkę wewnętrzną *sensu largo*, która wprawdzie nie posiada struktury organizacyjnej, ale ma wspólny majątek¹³. Andrzej Dyoniak stoi z kolei na stanowisku, że spółka wewnętrzna może pojawić się między wspólnikami wyłącznie wówczas, gdy nie posiada majątku o charakterze wspólności łącznej¹⁴. Z istnieniem w spółce majątku autor ten wiązał bowiem podmiotowość prawną spółki cywilnej¹⁵.

Przeciwnicy rozróżnienia spółek zewnętrznych i wewnętrznych powołują się przede wszystkim na jednolitość regulacji art. 860 i nast. k.c., która nie pozostawia wątpliwości co do charakteru spółki cywilnej. Przede wszystkim zauważa się, że spółka cywilna, chociaż nie posiada osobowości prawnej, jest uznawana za korporację, a zatem za zrzeszenie osób mające na celu realizację określonych wspólnych zadań¹⁶. Z kolei spółka wewnętrzna, rozu-

⁷ Zob. K. Schmidt, *Gesellschaftsrecht*, Heymanns Verlag, Köln – Berlin – Bonn – München 2002, s. 1766 i nast.

⁸ A. Jędrzejewska, *Typy spółki cywilnej*, „Przegląd Prawa Handlowego” 1993, nr 3, s. 10.

⁹ A. Dyoniak, *Umowa spółki cywilnej ze skutkiem wewnętrznym*, „Przegląd Prawa Handlowego” 1994, nr 6, s. 16 i nast.

¹⁰ K. Pietrzykowski, [w:] K. Pietrzykowski (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz do artykułów 450–1088. Tom II*, C.H. Beck, Warszawa 2011, s. 828.

¹¹ D. Pawłyszczę, *Reprezentacja w spółce cywilnej*, „Przegląd Prawa Handlowego” 1997, nr 11, s. 28.

¹² A. Jędrzejewska, *Typy spółek...*, s. 10.

¹³ A. Herbet, *Spółka cywilna. Konstrukcja prawna*, C. H. Beck, Warszawa 2008, s. 244.

¹⁴ A. Dyoniak, op. cit., s. 16 i nast.

¹⁵ Ibidem.

¹⁶ K. Pietrzykowski, op. cit., s. 827.

miana jako wielostronny stosunek zobowiązaniowy¹⁷, odnosi się wyłącznie do stosunków między współnikami, którzy nie występują na zewnątrz jako organizacja, ale jako pojedyncze osoby samodzielnie odpowiadające za zobowiązania. W konsekwencji spółka wewnętrzna może być traktowana wyłącznie jak swoista umowa nienazwana, do której jedynie w drodze analogii można stosować niektóre przepisy o spółce cywilnej¹⁸. Krzysztof Pietrzykowski wskazuje, że jako przykład takiej spółki najczęściej podaje się spółkę cichą¹⁹.

Konstrukcja spółki cichej w Austrii, w Niemczech i we Francji

Prawo austriackie i niemieckie dopuszcza funkcjonowanie spółek cywilnych zarówno w formie tzw. spółki zewnętrznej (*Außengesellschaft*), jak i tzw. spółki wewnętrznej (*Innengesellschaft*), chociaż zaznaczyć należy, że ten drugi typ spółki ma mniejsze znaczenie w obrocie gospodarczym.

Austriacki kodeks cywilny²⁰ nie zawiera szczególnych regulacji odnoszących się wprost do spółki wewnętrznej. Powszechnie akceptuje się pogląd, że zawieranie tego typu spółek wynika z treści § 1175 ABGB, w którym austriacki ustawodawca definiuje spółkę cywilną. Zgodnie z treścią tego przepisu, spółka cywilna stanowi umowę, w której dwie albo więcej osób uzgadnia połączenie swoich starań lub rzeczy dla osiągnięcia wspólnej korzyści, polegającej na wspólnym zarobku. Z definicji zawartej w § 1175 wynika, że spółka stanowi dwu- lub wielostronny stosunek zobowiązaniowy, nie posiada osobowości prawnej ani zdolności prawnej, nie może być zatem podmiotem praw i obowiązków. Zawarta w § 1175 ABGB dość szeroka definicja spółki cywilnej daje stronom możliwość tworzenia spółek wewnętrznych i zewnętrznych w ramach umowy nazwanej.

Austriacki ustawodawca zawarł szczególną regulację odnoszącą się do spółki cichej (*Sille Gesellschaft*) – § 1204 ABGB określa zasady, na jakich odpowiedzialność za zobowiązania ponoszą wspólnicy takich spółek. Wówczas uczestnik spółki, który nie został ujawniony jako współnik w stosunkach zewnętrznych, a jego rola sprowadza się wyłącznie do wniesienia kapitału do spółki, ponosi odpowiedzialność za zobowiązania jednak tylko do wysokości wniesionych środków, natomiast pozostali wspólnicy odpowiadają z całego majątku. Szczególna regulacja odnosząca się do spółki cichej nie oznacza, że stanowi ona odrębną od zdefiniowanej w § 1175 ABGB spółki umowę nazwaną. Spółka cicha uznawana jest za szczególny typ tzw. spółki wewnętrznej.

¹⁷ Zob. J. Ciszewski, *Spółka cywilna*, Ars boni et aequi, Poznań 2000, s. 96.

¹⁸ K. Pietrzykowski, op. cit., s. 828.

¹⁹ Ibidem.

²⁰ *Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch* – ustawa wprowadzona patentem cesarskim z 1 czerwca 1811 r. (JGS nr 946/1811) – dalej: ABGB.

Niemiecki kodeks cywilny²¹, konstruujący umowę spółki przede wszystkim za pomocą przepisów o charakterze dyspozytywnym, w rezultacie dopuszcza funkcjonowanie w obrocie prawnym różnych typów *BGB-Gesellschaft* oraz pozwala na szerokie kształtowanie *in concreto* treści tego stosunku prawnego na podstawie zasady swobody umów²². W ten sposób w prawie niemieckim, podobnie jak w prawie austriackim, ugruntowany jest podział spółek cywilnych na spółki zewnętrzne (*Außengesellschaft*) i spółki wewnętrzne (*Innengesellschaft*).

Doktryna niemiecka za zasadnicze kryterium odróżniające typ wewnętrzny od zewnętrznego typu *BGB-Gesellschaft* uznaje występowanie wspólnego majątku. W przypadku niemieckich spółek wewnętrznych nie chodzi co do zasady do wykształcenia majątku spółki, chociaż nie jest to wykluczone. Wówczas powstały w ramach takiej spółki majątek stanowić może wyłącznie współwłasność wspólników w częściach ułamkowych²³. Z kolei w ramach spółki zewnętrznej dochodzi do wykształcenia majątku opartego na wspólności łącznej²⁴.

Za szczególny typ spółki wewnętrznej uważa się spółkę cichą (*Sille Gesellschaft*), rozumianą jako umowa, w ramach której wspólnik cichy zobowiązuje się do wniesienia wkładu do majątku wspólnika głównego w zamian za udział w zysku z jego działalności. Doktryna niemiecka odróżnia przy tym spółkę cichą wynikającą z przepisów niemieckiego kodeksu cywilnego od spółki cichej uregulowanej w kodeksie spółek handlowych²⁵ w § 230–236. Podstawowym kryterium odróżniającym spółkę cichą „cywilną” od „handlowej” stanowi charakter prowadzonej działalności przez wspólnika głównego. W konsekwencji, jeżeli prowadzona działalność wspólnika głównego polega na prowadzeniu działalności gospodarczej w rozumieniu §§ 1–7 HGB, będziemy mieli do czynienia ze spółką cichą wynikającą z regulacji prawa handlowego²⁶.

²¹ *Bürgerliches Gesetzbuch* – ustawa z 18 sierpnia 1896 r. (RGBl. 1896 I S. 195) – dalej: BGB.

²² Por. M. Podleś, *Charakter prawny spółki cywilnej na tle prawa polskiego i niemieckiego*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2008, s. 189.

²³ Por. K. Schmidt, *Die BGB-Außengesellschaft: rechts- und parteil fähig*, NJW 2001, nr 14, s. 1001.

²⁴ W niemieckiej spółce cywilnej wykształciła się konstrukcja wspólności do niepodzielnej ręki (*Gesamthand* albo *Gemeinschaft zur gesamten Hand*), konstruująca współwłasność łączną i niepodzielną, szerzej zob. B. Mugdan, *Die gesamten Materialien zum Bürgerlichen Gesetzbuch*, t. 2: *Einführungsgesetz und Allgemeiner Theil*, R. v. Decker, Berlin 1989, s. 989. Konstrukcja wspólności do niepodzielnej ręki została zaczerpnięta z prawa niemieckiego do polskiej spółki cywilnej, chociaż nie w takim samym kształcie jak w niemieckim BGB. Szerzej zob. M. Podleś, op. cit., s. 104.

²⁵ *Handelsgesetzbuch* – ustawa z 10 maja 1897 r. (RGBl. 1897, 219) – dalej: HGB.

²⁶ Por. M. Podleś, op. cit., s. 190 i literatura tam powoływana w przypisie 136. Szerzej na temat spółki cichej uregulowanej w HGB zob. F. Wooldridge, *The German limited and silent partnerships*, „Amicus Curiae Issue” 2009, nr 80, s. 29–32.

Prawo francuskie obok *société civile* za szczególny typ francuskiej spółki uregulowanej w kodeksie cywilnym²⁷ uznaje spółkę partycypacyjną (*société en participation* – *SEP*). Przede wszystkim – w odróżnieniu od *société civile* – spółka partycypacyjna nie posiada osobowości prawnej i nie jest objęta obowiązkiem ujawnienia w rejestrze. Spółce partycypacyjnej nie została także przyznana zdolność prawna czy zdolność do czynności prawnych, nie posiada także własnego majątku. Wspólnicy spółki partycypacyjnej mają sporą swobodę przy określaniu obowiązujących między nimi stosunków majątkowych. Wkłady oraz nabyte w toku wspólnej działalności rzeczy mogą stanowić ich współwłasność w częściach ułamkowych bądź własność tylko jednego wspólnika. Jeżeli umowa nie zawiera postanowień w tym zakresie, każdy wspólnik pozostaje właścicielem rzeczy, które zobowiązał się przeznaczyć na cele związane działalnością spółki (art. 1872 ust. 1 *Code Civil*)²⁸.

W stosunkach z osobami trzecimi wspólnicy spółki partycypacyjnej, co do zasady, działają we własnym imieniu i samodzielnie odpowiadają za zobowiązania powstałe z tego tytułu (art. 1872-1), jednak obowiązują tu pewne wyjątki. Zgodnie z treścią art. 1872-1 ust. 2 *Code Civil*, każdy ze wspólników ponosić będzie odpowiedzialność za wykonanie zobowiązania, jeżeli w chwili zawierania umowy z osobą trzecią ujawniono istnienie stosunku spółki, a czynność dokonana została na cele z nią związane. Przy czym odpowiedzialność ta będzie solidarna, jeżeli prowadzona działalność ma charakter gospodarczy, a w innych przypadkach proporcjonalna do wysokości posiadanego udziału (1872-1 ust. 2 *Code Civil*). Osobiście zobowiązanym będzie także wspólnik, który wywołał u osoby trzeciej przekonanie, że zamierza się związać skutkami czynności dokonanej przez innego wspólnika, a także ten, który aczkolwiek nie był stroną umowy, to uzyskał z niej osobistą korzyść (art. 1872-1 ust. 3 *Code Civil*).

W konsekwencji doktryna francuska wyróżnia dwa typy francuskiej spółki partycypacyjnej: *SEP occulte* (ukryta), kiedy w stosunkach z osobami trzecimi wspólnicy nie powołują się na istnienie pomiędzy nimi spółki, i *SEP ostensible* (widoczna), gdy istnienie spółki jest ujawniane w stosunkach zewnętrznych. Spośród wymienionych spółka partycypacyjna ukryta najbardziej odpowiada konstrukcji spółki cichej.

Konstrukcja spółki cichej w Polsce

Spółka cicha swego czasu uregulowana była w prawie w art. 682–695 k.h., w tej jego części, która odnosiła się do czynności handlowych, a nie spółek. Normy te uchylone zostały przez art. VI § 1 ustawy z 23 kwietnia

²⁷ *Code Civil* – ustawa z 21 marca 1804 r. (*Code civil des Français: édition originale et seule officielle*. A Paris, de l’Imprimerie de la République, An XII 1804).

²⁸ Na temat *société en participation* zob. J. Vallansan, E. Desmorieux, *Société en participation et société créée de fait – Aspects juridiques et fiscaux*, GLN JOLY, Paris 1996.

1964 r. – Przepisy wprowadzające kodeks cywilny²⁹. Jak wynika z art. 682 § 1 i 2 k.h., treść umowy spółki cichej zawierała zobowiązanie jednego ze wspólników (wspólnik cichy) do wniesienia wkładu o charakterze majątkowym do przedsiębiorstwa prowadzonego przez drugiego wspólnika (kupca), przy czym wspólnik cichy nie odpowiadał wobec wierzycieli za zobowiązania kupca. Uczestnictwo wspólnika cichego sprowadzało się *de facto* wyłącznie do wniesienia wkładu. Wspólnik cichy nie był stroną stosunków prawnych z kontrahentami kupca, nie odpowiadał też za powstałe z takich stosunków zobowiązania³⁰. Spółka cicha odpowiadała zatem w swej konstrukcji wewnętrznemu typowi spółki cywilnej.

W związku z tym, że regulacja tej umowy w kodeksie handlowym zawarta była w części, która odnosiła się do czynności handlowych, a nie spółek, powyższe uzasadniało traktowanie spółki cichej jako typu umowy handlowej, a w rezultacie prowadziło do uznania, że stanowi ona jedną z form spółki cywilnej³¹. Po uchyleniu przepisów dotyczących spółki cichej w kodeksie handlowym, co nastąpiło z chwilą wejścia w życie kodeksu cywilnego, część przedstawicieli doktryny nadal wysuwała postulat o uznaniu tego typu umowy za rodzaj spółki cywilnej³². Powyższe wynikało z wyczerpania przez spółkę cichą *essentialia negotii* umowy spółki cywilnej, a mianowicie działania wspólników w sposób oznaczony w celu realizacji wspólnego zamierzenia gospodarczego, w szczególności poprzez wniesienie wkładów.

Obecnie wydaje się przeważać odmienny pogląd, uznający spółkę cichą za umowę nienazwaną, podlegającą ogólnym regułom właściwym dla zobowiązań³³. Przedstawiciele takiego stanowiska wskazują, że w spółce cichej – poza nazwą, która *de facto* ma uzasadnienie historyczne i pojęciem udziału – nie pozostaje nic z umowy spółki cywilnej uregulowanej w art. 860 i nast. k.c.³⁴ Część przedstawicieli doktryny formułuje mniej radykalne poglądy i dopuszcza możliwość stosowania *per analogiam*, w braku odmiennej regulacji umownej, tych postanowień dotyczących nazwanej spółki cywilnej, które nie kolidują z istotą spółki cichej³⁵.

²⁹ Ustawa z 23 kwietnia 1964 r. – Przepisy wprowadzające kodeks cywilny (Dz.U. nr 16, poz. 94 z późn. zm.).

³⁰ Zob. K. Żurek, *Spółka cicha. Charakter prawny, forma, i zalety, wzory pism*, Zakamycze 1999, s. 36–72; A. Jędrzejewska, *Ogólne założenia typowej spółki cichej na tle przedwojennej regulacji k.h.*, „Przegląd Prawa Handlowego” 1995, nr 2, s. 7–14.

³¹ Z. Fenichel, [w:] T. Dziurzyński, Z. Fenichel, M. Honzatko, *Kodeks handlowy. Komentarz*, Kraków 1936, s. 1055; S. Michalski, *Spółka cicha*, „Przegląd Prawa Handlowego” 1993, nr 7–8, s. 32.

³² Tak A. Jędrzejewska, *Istota spółki cywilnej o charakterze wewnętrznym*, „Przegląd Prawa Handlowego” 1994, nr 10, s. 14.

³³ Por. m. in. P. Grzesiok, *Spółka cicha na tle pojęcia spółki (rozważania na marginesie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 24 października 2003 r., III CZP 64/03)*, „Rejent” 2006, nr 10, s. 89–90; S. Grzybowski, *System prawa cywilnego*, t. III, cz. 2, Ossolineum, Wrocław 1976, s. 889; A. Koronkiewicz, *Spółka cicha w praktyce*, „Prawo Spółek” 2007, nr 7–8, s. 55–62.

³⁴ Zob. M. Pałynowicz, *Spółka cicha wczoraj i dziś*, „Prawo Spółek” 1997, nr 2, s. 16.

³⁵ Tak A. Koronkiewicz, op. cit., s. 60.

Podzielić należy pogląd, że spółka cicha w obecnym stanie prawnym stanowi umowę nienazwaną, która podlega ogólnemu reżimowi kontraktowemu. Nie można zgodzić się jednak z twierdzeniem, że treść spółki cichej nie wyczerpuje definicji spółki cywilnej. Zarówno w jednym, jak i drugim przypadku mamy bowiem do czynienia ze zobowiązaniem się współników do działania w sposób oznaczony w celu realizacji wspólnego zamierzenia gospodarczego, w szczególności poprzez wniesienie wkładów. Przy czym zaznaczyć należy, że w spółce cichej, obok przywołanego wyżej celu, pojawia się także funkcja kredytowa, pozwalająca współnikowi na doinwestowanie swojego przedsiębiorstwa.

Wnioski

Uznanie spółki cichej za wewnętrzny typ spółki cywilnej uregulowanej normami prawa cywilnego nie wywołuje wątpliwości w prawie austriackim i niemieckim. W prawie francuskim obok klasycznej *société civile*, posiadającej osobowość prawną, z powodzeniem funkcjonuje spółka partycypacyjna, a w jej ramach spółka cicha, odpowiadająca w swej konstrukcji wewnętrznej spółce cywilnej. Z kolei na gruncie prawa polskiego zarówno zasadność konstruowania podziału spółki cywilnej na jej typ wewnętrzny i zewnętrzny, jak i możliwość uznania spółki cichej za typ spółki cywilnej stanowi przedmiot licznych kontrowersji.

Rozróżnienie spółek cywilnych wewnętrznych i zewnętrznych uznać należy za uzasadnione. Taki podział jest uzasadniony z dogmatycznego i praktycznego punktu widzenia³⁶. Niewątpliwie obrany przez ustawodawcę polskiego sposób regulacji spółki cywilnej wyklucza pojawienie się w jej ramach spółki o charakterze wewnętrznym, jednak nie ma przeszkód, żeby tego typu spółki były zawierane przez strony w oparciu o wyrażoną w art. 353¹ k.c. zasadę swobody umów. W sytuacji, gdy zawarta w art. 860 k.c. minimalna definicja spółki cywilnej nie jest na tyle wyraźna, żeby wynikało z niej w sposób jednoznaczny wykreowanie przez strony stosunku prawnego odnoszącego skutki względem osób trzecich, podział na wskazane typy spółki cywilnej daje możliwość uporządkowania i zrozumienia istoty każdej form zjawiskowych spółki. Dopuszczając podział spółki cywilnej na jej typ wewnętrzny i zewnętrzny, nie ulega wątpliwości, że spółka cicha stanowi jedną z postaci cywilnej spółki wewnętrznej, która w obecnym stanie prawnym stanowi umowę nienazwaną.

³⁶ Podobne stanowisko zajmuje A. Herbet, op. cit., s. 246.

Summary

Silent partnership as the type of civil law partnership? Considerations on the basis of Polish, Austrian, German and French law

Key words: silent partnership, société en participation, inner partnership, unnamed contract.

Silent partnership gives partner a possibility to participate in business carried out by the other partner without the risk of incurring liability for obligations arising in connection with the company. This contractual relationship may be regarded as an attractive way to invest capital. The legal construction of silent partnership is similar to civil-law partnership, which in practice raises a number of controversies. Too vague agreement of silent partnership may result in creating civil-law partnership, including of joint and several liability for the obligations of the partners. This article attempts to identify the essential elements of silent partnership and determine its position in relation to a civil-law partnership.